

דבר ה' זו הלכה (שבת קל"ח): הלכה שבועית בנושאים אקטואליים

תבלינים נפרדים לבשר וחלב - מקורות והערות

1. א. רמ"א (יו"ד סי' פח סע' ב)

"וכן נוהגין ליחד כלי של מלח לכל אחד בפני עצמו, כי לפעמים טובלים במלח ונשאר שיורי מאכל במלח".

ב. מתוך החוברת 'טעמו וראו' (הלכות כשרות המאכלים, חלק א, נכתב ע"י ראש בית המדרש הרב גיורא ברנר שליט"א¹).

"כתבו הדרכי תשובה (סי' פח ס"ק ל) וכף החיים (סי' פח ס"ק כט-לא) בשם כנסת הגדולה שלא ימלח בשר במלח שנשתמשו בו לגבינה, ושנכון לכל אחד שיהיה לו כלי מיוחד של מלח למאכלי חלב וכלי מיוחד למאכלי בשר ואם אין לו אזי כשמביאים בשר או גבינה לשולחן יסיר הכלי של המלח וכשירצה מלח למאכלו לא יטבל בכלי אלא יביא מעט מלח בידו וייתן על המאכל.

והיה נעלם שמלחיות שלנו שיש להם פתח צר עם חורים קטנים וא"א לטבל בתוכם, יהיה מותר להשאיר המלחייה על השולחן אפילו אינה מיוחדת לבשר או חלב ובלבד שכשנותן מלח על המאכל יקפיד שלא יגע עם פתחי המלחייה במאכל עצמו, וראיתי בבדי השלחן (סי' פח ס"ק ל) שכתב שמדינא נראה שבמלחיות שלנו אין צריך ליחד אך למעשה נהגו ליחד גם בהם והדבר נצרך ביותר כשיש ילדים קטנים עיי"ש, וכן ראיתי בקצוש"ע בב"ח (פפויפר סי' ט סע' יא) שכתב שמדינא במלחיות סגורת אין צריך ליחד כלי לבשרי ולחלבי אך טוב ונכון לנגבם בין הסעודות (בגלל השמנונית שנדבקה בהן) והמדקדקים נוהגים גם בזה ליחד אחת לחלב ואחת לבשר".

2. ספר 'הכשרות' (פרק ב סע' נז). ועי' לקמן בהערה 3

3. כתב השו"ע (סי' צב סע' ח), "מחבת של חלב שנתנו בכירה תחת קדירה של בשר, הזיעה עולה ונבלע בקדירה, ואוסרתה". וכתב רמ"א, "אם היה חלב במחבת, בעינין ס' בתבשיל שבקדירה נגד החלב שבמחבת. וכל זה מיירי שהמחבת מגולה והזיעה עולה מן המאכל עצמו לקדירה שעליה, וגם מיירי שהוא בקרוב כל כך שהיד סולדת בזיעה במקום שנוגע בקדירה. אבל אם אין היד סולדת בזיעה, הכל שרי. ולכן תולין בשר לייבש על קדירות של חלב, ולא חיישינן לזיעה שעולה. וכן אם המחבת מכוסה, הכל שרי מידי דהוי אשתי קדירות נוגעות זו בזו דאין אוסרין זו את זו בנגיעה, כל שכן בזיעה, מיהו לכתחלה יש ליזהר בכל זה.

[אמנם בפתחי תשובה (סי' צב ס"ק ו) הביא בשם הפרי מגדים, שהדין האמור באדים הוא דווקא באדים העולים מתבשיל לח, אך חלב מהותך אין דין האדים כמותו].

¹ המעוניינים להשיגה יכולים לפנות לבית המדרש על פי הכתובת שבלוגו.

ומזה נלמד לדין תבלינים שבזקים לתוך התבשיל, שאם בזקים אותם מקרוב באופן שהאדים נוגעים בכלי ממנו בזקים, הרי התבלין נהיה בשרי או חלבי (כפי התבשיל עליו נבזק) ואי אפשר להשתמש בו לתבשיל נגדי.

ובספר 'פתי תשובות' להרה"ג אברהם שרגא שליט"א, כתב בעניין זה (סי' צב סע' ח), "ואפילו אם אין הזיעה יד סולדת, בכל אופן הזיעה נכנסת דרך נקבי הכלי ומתערבבת עם התבלין (דהרי הזיעה חשיב כדבר בעין ולכן גם כשאין יד סולדת בו, מכל מקום נכנס ממשות בתבלין מהבשר). והוא הדין שאין להשתמש באותם תבלינים לבישול פרווה, דפעמים שמשמש באותו תבשיל פרווה ביחד עם מאכל חלבי, ורוב התבלינים חשיב כדבר חריף שבהם לא מהני נ"ט בר נ"ט וכמבואר לקמן (סי' צו) דאז הוי טעם ראשון שאוסר ע"י הזיעה, (דגם מלח מבואר בש"ך סי' צה ס"ק כה שהוא דבר חריף, וכן מתבאר בשו"ע שם סע' ב. אמנם בדגול מרבבה שם לא מבואר כן. מ"מ לדעת השו"ע והש"ך מבואר שהוא דבר חריף וא"כ אף דהוי נ"ט בר נ"ט יש להחמיר)".

אך יש כמה סברות להקל בזה

1. שיטת הב"ח - אין זיעה במקום פתוח (הגהות רעק"א סו"ס צב).
2. יד יהודה (צב ח) - לשיטת רמ"א הכלי שאליו מגיע הזיעה צריך להיות בחום שהיד סולדת ולא הכלי.
3. אם הזיעה נוגעת רק בכלי הוי נ"ט בר נ"ט, ומה שנכנס לתוך הכלי לכאורה בטל בששים. אך למעשה העלו האחרונים להחמיר לכתחילה.

4. 'ספר הכשרות' (שם ובהערה קיג).

5. בשבוע שעבר הזכרנו את שיטת הגאון רבי יוסף חיים שהחמיר בשו"ת רב פעלים (ח"ג או"ח סי' כט) כשיטת רמ"א לגבי הכשרת כלי זכוכית לפסח. דהיינו שצריך להכשיר כלי זכוכית שבלע בכבישה, ע"י עירוי וכבישה ג' ימים מעת לעת.

כשיטתו הלך גם הגר"מ אליהו זצ"ל (הלכות חגים מה' תשס"ב עמ' 32) שכתב: "סירי זכוכית- אין להם הכשרה. ואף המתירים להכשיר כלי זכוכית לא התירו בזכוכית שלנו שמוסיפים לה חומרים שונים בעת יצירתה (שו"ע תנא סע' כג). בדיעבד, שבישל בהם בפסח- יעשו שאלת חכם. כוסות זכוכית לחם- שהתשמשו בהם בחמין בחמץ, מכשירים בעירוי רותחין מכלי ראשון. ונוהגים להחמיר ולא מכשירים זכוכית שהשתמשו בחמין.

כוסות זכויות לקר- כלי זכויות שהשתמשו בהם רק לשתייה קרה רגילה די להם שטיפה דהיינו שידיחם וישפשפם היטב במים כדי להסיר ולמרק האיסור הדבוק בהם בעין ואחר כך חוזרם ושוטפם במים ללא שפשוף (כה"ח שם ס"ק רצג משם ר"ז).

כוסות זכויות למשקה חריף- כלי זכויות שהשתמשו בנן עם משקה קר חריף כגון בירה, ויסקי וכד', משרים אותם במים קרים ג' ימים מעת לעת או שופכים עליהם מים רותחין מכלי ראשון (עי' שו"ע תנ"ס ע' כור מ"א ונו"כ שם. בא"ח צו סע' יד. שו"ת רב פעלים ג או"ח סי' כט).